

תָּכֵן הָעֵינָיִים

בֵּין אָדָם לְחֵבֶרָה

- 70 חוֹשֵׁב רַק עַל עֲצָמָי?
- 76 מְשַׁפֵּעַת מֵאַחֲרִים
- 78 מָה הַבְּעִיָּה בְּלִשׁוֹן הָרַע?
- 84 מְעַלְבִּים אוֹתִי
- 90 לִפְעָמִים מֵתָר לְשַׁקֵּר?
- 94 אֲנִי מְקַנָּאת

בְּעוֹלָם הַגְּדוֹל

- 100 כְּלָלִי הִזְהַב שֵׁשְׁמָרוּ עֲלֵינוּ
- 106 רוֹצֵה לְהִיט עֵשִׂיר
- 112 חֲדָשׁ בְּאָרֶץ
- 116 מָה עוֹשִׂים בְּחֻפְשׁ הַגְּדוֹל?

קִשְׁיִים וְהִתְמוֹדְדִיּוֹת

- 122 אֲנִי מְפַחֶדֶת
- 126 סָבָא נִפְטָר
- 130 גְּרוּעַ בְּלִמּוּדִים
- 134 רְמִיתִי בְּמִבְחָן
- 136 אוֹהֵב מְסַכֵּים
- 140 בָּא לִי
- 146 הָאֲרָנְבוֹן שְׁלִי יָמָת
- 150 קִשָּׁה לִי לְהִרְדָּם

הקדמה להורים 7

מָה יֵשׁ לָכֶם בְּיָד? 9

אֲמוּנָה

איפה אֵלֵקִים נִמְצָא? 12

לְהִיט יְהוּדִי 16

יֵשׁ תְּשׁוּבָה לְכָל שְׂאֵלָה? 18

תּוֹרָה וּמִצְוֹת

לָמָּה צָרִיךְ מִצְוֹת? 24

כִּדְאִי לְלַמֵּד תּוֹרָה? 28

הָאֵם הַתְּפִלָּה עוֹזֶרֶת? 32

לָמָּה הַכֹּל אֲסוּר בְּשַׁבָּת? 40

מִי שָׁוָה יוֹתֵר?! 46

לָמָּה לְהִיט צְנוּעָה? 50

בְּבֵית

תְּמִיד אוֹמְרִים לִי לֹא 56

מְלַחֶמֶת אֲחִים 58

לְקַחְתִּי בְּלִי רְשׁוֹת 62

אוֹתוֹ אוֹהֵבִים יוֹתֵר 66

שְׁאֵלוֹת מֵהֵלֶב שְׁלִי

שִׁיחוֹת עִם יְלָדִים עַל עֲצָמָם וְעַל הַחַיִּים
יוֹנִי לְבִיא

Questions from my heart

Conversations with children about themselves and life

Yoni Lavi

מו"ל: מיכאל לב

עריכה: זיוית קליין

עריכת לשון: אלישבע טויק

ניקוד: דוד הרבנד

איורים: אלחנן בן אורי

תצלום תמונת המחבר: נועם אסולין

עישוב גרפי: עינב לוצקי

"דברי שיר" - הוצאה לאור | www.dshir.co.il

לפרטים: info@dshir.co.il | 077-3220338

© כל הזכויות שמורות ליוני לביא.

אין לשכפל, להעתיק, לצלם, להקליט, לאחסן במאגר מידע, לשדר או לקלוט בכל דרך או בכל אמצעי אלקטרוני, אופטי, מכני או אחר כל חלק שהוא מן החומר שבספר זה. שימוש מסחרי מכל סוג שהוא בחומר הכלול בספר זה, אסור בהחלט אלא ברשות מפורשת בכתב מהמחבר.

אנו מודים להורים שנתנו את הסכמתם להשתמש בתמונות ילדיהם. שאר תמונות הפרופיל נלקחו מהאתרים Freeimages, Pexels, Depositphotos. המערכת עשתה כמיטב יכולתה כדי למנוע פגיעה בבעלי הזכויות של החומרים שנלקחו ממקורות חיצוניים. אנו מתנצלים על כל השמטה או טעות, ואם יובאו לידיעתנו, נפעל לתקן במהירות האפשרית.

תודה ל"קרן אביה" לע"נ אביה יהושע גולדברג ז"ל ולעלון גילוי דעת שנותן במה לכמה מן ההתכתבויות.

גילוי דעת

מהדורה ראשונה
הודפס בישראל
התשפ"ב 2021

הקדמה להורים

אין לנו דבר יקר יותר בעולם מאשר הילדים שלנו. אנחנו נותנים להם את הנשמה ביום וחולמים עליהם בלילה. מוותרים למענם על קריירה ועל נוחות, ומתפללים לאלוקים שרק יהיו בריאים. חשוב לנו שיגדלו להיות אנשים טובים וערכיים, ושיהפכו להיות יהודים מאמינים בה' ומחוברים לדרך התורה. אבל באופן מפתיע באף מקום לא לימדו אותנו איך בדיוק לחנך אותם. איך לגעת להם בלב ולעשות להם סדר בראש, וכיצד להעניק להם את הידע והכלים להתמודדות נכונה עם החיים. אנחנו מתפעלים מאוד מהשאלות החכמות שלהם, אבל לפעמים נותרים נבוכים כשהתשובות שלנו לא ממש מספקות אותם.

בדיוק לשם כך נועד הספר שלפניכם!

הוא מתנה נהדרת בעבור הילדים, אבל לא פחות מזה הוא יכול להיות כלי שימושי בעבורכם, ההורים. הוא מזמין את הנסיכים והנסיכות שלכם למסע מרתק בעולמם של ילדים וילדות בני גילם, ובשפה פשוטה ונעימה, בחיוך ובגובה העיניים, מציע תשובות קולעות לשאלות שמעסיקות אותם.

איך משתמשים בספר?

אפשר לתת לילדים לקרוא בו באופן חופשי, ואפשר לקרוא בו יחד איתם. אם הם כבר יודעים לקרוא לבד - אפשר להציע שיקריאו אותו לכם או לעשות את זה יחד לסירוגין: אחד מכם מקריא את הצד של הילד או הילדה והשני את דברי המשיב. תרגישו חופשי לעצור מדי פעם כדי לשאול אותם: ומה דעתכם? קרה לכם פעם דבר דומה? מה אתם הייתם עושים במקומו? בכל אופן, מומלץ לקרוא בספר ב"מנות קטנות". בכל פעם פרק אחד, ובו להשתמש כטריגר לשיחה פתוחה וזורמת על הנושא. יש גם היגיון חינוכי בסיודור הפרקים, אך לא חייבים להיצמד אליו. אפשר לדלג בין נושאים שמעניינים במיוחד את הילדים, וכל פרק עומד בפני עצמו. בסיומן של חלק מהשיחות תמצאו נקודות למחשבה ודיון עם הילדים, משימות המשך, מושגים להרחבה וגם סרטונים וסיפורים מעוררי השראה.

יש לי משג

14	למה כותבים ב"ה ובס"ד?
15	מה השם של ה'?
21	למה צריך רבנים?
27	סוגי המצוות
31	מה עושה סופר סת"ם?
31	מי היה רש"י ולמה יש לו כתב מיוחד?
38	מה הענין במנין?
39	האם לאלקים יש בית?
43	נשמה יתרה
44	מתר לשחק בשבת?
45	מה קוראים בפרשת השבוע?
65	איך מבקשים סליחה?
93	לשקר אין רגלים
109	מעשר כספים
114	מה כל-כך מיוחד בארץ ישראל?
115	דגל ישראל
125	תפלת הדרך
129	נר נשמה
133	למה צריך בית ספר?
144	בשירי, חלבי ופרוה
149	צער בעלי חיים

ספרים מהחיים

36	שיחה לבית הלבן
48	המצוה הראשונה
61	כשאנחנו יחד
72	למי אכפת ממני?
74	בשורה בפעם השביעית
80	לאסוף את הנוצות
82	למה מדברים בשעור?
87	מגמגם
88	הרב ה"זללן"
96	שחר או לבן
104	האורח החשוד
110	מה שוות שתי ידיים?

שלום, הרב. אתמול היתה לאח שלי, נעם, בר מצוה, ועשינו לו חגיגה גדולה עד אחת בלילה 🍷

מזל טוב! ממש משמח לשמע.

ת'אמת, אני לא מבינה מה פה משמח. עכשו, כשנעם גדול, הוא יהיה חייב כל יום להניח תפלין, להתפלל ולצום ביום כפור עד הסוף 😊 וואי, זה ממש קשה, כל המצוות האלו!

לפעמים זה קצת קשה, אבל זה שווה. המצוות הן מתנה שקבלנו מה', והן עוזרות לנו להתקרב ולהתחבר אליו.

מה זאת אומרת "להתחבר אליו"?

למשל, מצות מזוזה. מכירה?

ברור. יש לנו אחת כזו בכל דלת בבית 🏠 חוץ מאשר בשרותים.

מה יש בתוכה?

לא יודעת. פעם המזוזה בחדר שלי נפלה וראיתי שיש בה גיר מגלגל עטוף בשקית. כתוב עליו משהו?

זה לא גיר אלא קלף, כמו זה שכותבים עליו ספרי תורה, ועליו רשומות שתים מהפרשות שאנו אומרים בתפלה: "שמע ישראל" ו"והיה אם שמע".

מה שווה שכתוב שם משהו, אם הוא סגור בתוך המזוזה ולא רואים אותו?

את צודקת, אנחנו באמת לא יכולים לקרוא מבחוץ מה שכתוב בפנים. אבל עדין זוהי תזכורת קבועה לכך שאנחנו מאמינים בה' ושהוא אוהב אותנו ושומר עלינו, ולכך שעלינו לבחור בדרך הטובה ולהתרחק מהרע. רק תחשבי - כל יום, לפני שאדם יוצא מהבית, הוא עובר ליד המזוזה, מנשק אותה ונוזכר בכל זה. כך הוא מקבל חזק וצידה לדרך לפני היציאה!

באמת מצוה חמודה 😊

אפשר לשאל אותך על מצוה אחרת? אף פעם לא הבנתי את הקטע של כשרות. למה יש דברים לא כשרים שאסור ליהודי לאכול? למה זה משנה מה אדם מכניס לפה? העקר שיהיה טעים, לא?

שאלה טובה, אבל לפני שננסה לענות עליה - דעי שהתשובה לא באמת משנה. אנחנו מקימים את מצוות התורה קדם כל כי אנחנו מאמינים בה' ויודעים שאם הוא אומר לנו לעשות משהו - בודאי זה הדבר הכי טוב והכי נכון בשבילנו. יהיה נחמד אם גם נבין מה הסבה למצוה, אבל גם אם לא - עדין נתאמץ לקיים אותה.

זה מזכיר לי את אבא שלי. הוא רופא ולדים, והדבר שהכי מעצבן אותו זה שאנשים מתוכחים אתו 😞 "למה דוקא התרופה הזו ולא אחרת? למה לקחת אותה לפני האכל ולא אחרי?" "תקשיבו", הוא אומר להם, "למדתי שבע שנים כדי להיות רופא. תסמכו עלי שלמחלה של הילד שלכם זה הטפול הכי מתאים".

הוא צודק! ואחרי כל זה, ננסה בכל זאת להציע הסבר למצות הכשרות:

- א. כמו שיש חמרים מסוימים שאסור להכניס לגוף שלנו כדי שלא יזיקו לו, כך יש דברים שעלולים לעשות לא טוב לנשמה שלנו, ואותם התורה אומרת לנו לא לאכל.
- ב. במשך הרבה שנים עם ישראל היה בגלות ומפזר בין הגויים. הלכות הכשרות עזרו לו לשמר על עצמו שלא יתערבב עם השכנים הלא יהודים ושלא ישכח מי הוא. בזכות ההקפדה על אכל כשר לא יכלנו לשבת אתם לארוחה ולהתחבר אתם, וכך נוצר בינינו לבינם מרחק ששמר עלינו.

אלו שני הסברים למצות הכשרות, ואולי יש עוד.

יפה מאוד! 😊 אז אפשר לתת ככה הסברים לכל המצוות?

לרב המצוות בהחלט אפשר, אבל גם כאשר לא נמצא הסבר, אנחנו מקימים את המצוות בגלל האמונה בה' שצוה אותנו.

איזו מצוה אתם אוהבים במיוחד? איזו מצוה קשה לכם לקיים? מה עוזר לכם בכל זאת להצליח לקיים אותה?

אבל למה ה' בכלל צריך את המצוות שלנו? הרי יש לו כל מה שהוא רוצה.
מה מוסיף לו אם איזה יהודי נתן צדקה או מישהי הדליקה נרות שבת? 😞

הוא באמת לא צריך את המצוות שלנו. הוא נתן אותן לנו בשבילנו ולטובתנו.
את יכולה לדמין את המצוה בתור סלם, שעוזר לנו לטפס למעלה ולהיות
אנשים טובים יותר וצדיקים יותר, וכך להתקרב לה'.

סוגי המצוות

יש בתורה 613 מצוות, או כמו שאומרים בקצור - תרי"ג
(לכל אות יש ערך מספרי: ת=400, ר=200, י=10, ג=3. בסך
הכל: שש מאות ושלוש עשרה).

חלקן של המצוות הן מצוות עשה, כלומר דברים טובים שצריך לעשות.
למשל: לתת צדקה, להניח תפלין ולאכל מצה בפסח. וחלקן מצוות
לא תעשה, כלומר, דברים רעים שאסור לעשות. למשל: לגנוב, לשקר
או לרצח, חלילה.

יש מצוות שהן בין אדם למקום, כלומר, בין האדם לה', כמו להתפלל
או ללמד תורה. ויש מצוות שהן בין אדם לחברו, כמו לתת צדקה או
להחזיר אבדה.

יש מצוות שתלויות בארץ, כלומר, מקימים אותן רק בארץ ישראל,
כמו שמייטה (ההפסקה מעבודת האדמה בכל שנה שביעית) או נתינת
תרומות ומעשרות מהפרות שצומחים בשדה, ויש כאלו שחייבים לקיים
בכל מקום בעולם שבו נמצאים, כמו להתפלל וללמד תורה.

לגויים יש רק שבע מצוות, שענינן בעקר להאמין בה' ולהיות אדם
מוסרי וטוב, אבל אנחנו גאים ושמחים על כך שיש לנו כיהודים יותר
מצוות ויותר דרכים להתקרב לה'.

חשבו על מצוה שאתם יכולים לקיים ממש עכשיו!
למשל, להתקשר לחבר חולה ולהתעניין בשלומו, או
לגשת לאמא ולשאל האם היא צריכה עזרה במשהו,
או לפתח חמש וללמד תורה.
נו, למה אתם מחכים? קדימה!

שלום, הרב. קוראים לי יואב, ואני בן שבע. ילד אחד מהכיתה שלי אמר לי היום שאני קמצן שחושב רק על עצמו 😞

מה פתאום הוא אמר לך דבר כזה?

הוא בקש ממני שאכבד אותו מהופל המצפה שאמא שמה לי בתיק, ולא הסכמתי. תראה, זה ופל קטן כזה, שבשלושה ביסים הוא נגמר. אם הייתי נותן לו חצי - מה היה נשאר לי? 😞

ואם הייתה לך חבילה גדולה של ביסלי או במבה - היית מכבד?

ברור.

ואם ילד שהיה חולה והפסיד למודים היה מבקש שתעזר לו להשלים, היית עוזר?

בטח. אני נמצא בכיתה בועדת בקור חולים 😞 בכל פעם שילד לא מגיע, אני מתקשר אליו הביתה לשאל מה שלומו.

אז אתה ממש לא קמצן ולא אנוכי. להפך. יש לך לב טוב ואתה נדיב, אבל יש דברים מסיימים שאותם אתה שומר לעצמך מפני שהם קטנים וקשה להתחלק בהם.

בפעם הבאה כשאמא שמה לך חטיף קטן כזה, כדאי לך לאכול אותו במקום פרטי ולא לפני ילדים אחרים, כדי לא לגרות אותם.

הרב יוני, תשמע ספור. פעם הלכתי עם אבא שלי לקניות, ובכניסה לסופר ישב אדם עם בגדים קרועים ונראה ממש מסכן 😞 לפניו הייתה כוס קטנה שאנשים זרקו לתוכה מטבעות, אבל בקשי היה שם משהו. אבא שלי נעצר לידו ודבר אתו במשך עשר דקות. האיש ספר שאשתו נפטרה לפני כמה שנים ואין לו ילדים, והוא חיב לשלם הרבה כסף לרופאים בגלל כל המחלות שלו. אתה לא תאמין, הרב, אבל אבא הוציא מהארנק שטר של חמשים שקלים ונתן לו! האיש כמעט חבק אותו מרב שמחה 😊 הוא אחל לאבא שלי שאלקים יחזיר לו כפלים, ושיהיה לו הרבה נחת מהילדים.

כל הכבוד לאבא שלך על הצדקה שנתן ועל כך שדבר עם האיש והקטיב לספורו. אדם שנמצא בצרה מרגיש טוב יותר כשהוא מגלה שהוא לא לבד ושלמישהו אכפת ממנו, שממישהו מקטיב לו ומשתתף בהרגשה שלו.

זה מזכיר לי מה שקרה לחבר שלי, דודי. סבא וסבתא שלו מאמריקה קנו לו ליום ההולדת מצלמה יקרה ומשכללת. הוא היה מסתובב אתה המון, ומצלם תמונות וסרטונים. בקר אחד דודי הגיע לכיתה והפנים שלו היו ממש עצובות. הוא ספר שאתמול קרתה תקלה, והמצלמה נפלה לו מהיד ונשברה לרסיסים. הוא כמעט בכה כשהוא ספר את זה... ילד אחד צחק עליו ואמר: "נו, באמת, בגלל מצלמה אתה בוכה?! גם ככה אתה לא יודע לצלם כמו שצריך..." אני אמרתי לו שזה בטח ממש עצוב שהמצלמה נשברה. נסיתי לעודד אותו שלפחות נשארו לו התמונות שהוא צלם, שמורות במחשב, ושאוילי ליום ההולדת הבא שלו סבא וסבתא שלו יקנו לו מצלמה אחרת.

טוב עשית. כשלמישהו קורית צרה, אסור לזלזל בו ולהגיד שזה שום דבר ושהוא סתם עצוב. צריך להשתתף בהרגשה שלו ולנסות לעודד ולחזק אותו.

תודה, הרב. אתה חושב שהברכה של העני שאבא שלי נתן לו חמשים שקלים תתקיים, וה' יחזיר לנו מאה שקלים? 😊

אני לא יודע מה השכר שאבא שלך יקבל על המצוה הזו, אבל אני בטוח שה' שמח על החסד שהוא עשה. ה' הוא כמו אבא שלנו, והדבר שהכי משמח אבא הוא לראות איך הילדים שלו - גם קטנים וגם גדולים - אוהבים זה את זה ועוזרים זה לזה.

אילו חסדים, שאינם תלויים בנתינת כסף, גם ילדים יכולים לעשות?

נקדה למחשבה

האם אתם שמים לב
 כשמישהו מהכיתה שלכם
 עצוב או נראה קצת חולה?
 מה אתם עושים במצב כזה?
 האם הגיע לכתה שלכם
 פעם תלמיד חדש?
 איך קבלתם אותו?

נקדה
 לחשיבה

האם יש בכיתה שלכם מישהו שפחות אהוב
 בחברה? שיושב בצד בהפסקה ואין לו הרבה
 חברים? גשו אליו מחר והתעניינו בו. הזמינו
 אותו להצטרף אליכם לשיחה או למשחק.

משימה

למי אנפת חפני?

כשהייתי בכיתה ד' ההורים שלי עברו דירה,
 והתחלתי ללמד בבית ספר חדש. נכנסתי ביום
 הראשון לכתה, הסתכלתי ימינה ושמאלה, וגיליתי
 שאני לא מכיר אף אחד. כל הילדים שמחו וצחקו,
 ספרו בהתלהבות חוויות מהחפס, ורק אני עמדתי
 בצד, בודד, בלי שאף אחד יתיחס אלי.

"איזה מסכן אתה, יוני", חשבתי לעצמי בעצב, "בבית הספר הקודם
 היו לך המון חברים. כן לאף אחד לא אנפת ממך. שם כלם אהבו
 אותך, ופה אפילו לא מסתכלים עליך".

ואז זה קרה. נגש אלי ילד אחד, חמוד, ג'ינג'י, הושיט לי את ידו
 הקטנה ואמר: "שלום, קוראים לי איתמר. איך קוראים לך?"

"יוני", אמרתי לו בבישנות.

"נעים מאוד, יוני", הוא חייך אלי, "אני אשמח להיות חבר שלך".
 הסתובב והלך. באותו רגע הרגשתי כאלו השמש זורחת ומחייכת
 אלי. איזה יפי! איזה כיף! יש כן מישהו שאנפת לו ממני, שרוצה
 להיות חבר שלי...

אחרי חדש כבר היו לי הרבה חברים חדשים. אבל עד היום, למרות
 שעברו יותר משלושים שנה, אני לא שוכח את מה שעשה בשבילי
 איתמר. למדתי ממנו אז איך משפט אחד קטן יכול להדליק אור
 גדול.